

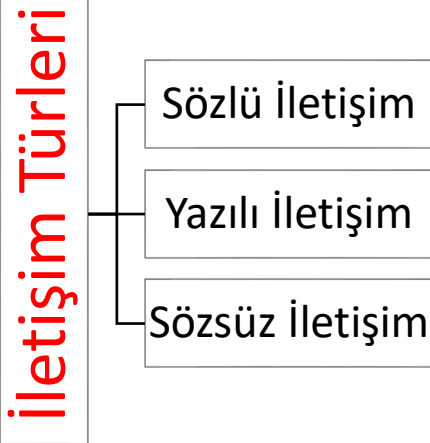
SOSYAL BİLGİLER

1.ÜNİTE: BİREY VE TOPLUM

İNSANDAN İNSANA GİDEN YOL

İletişim: Duygu, düşünce, istek ve bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkasına aktarılmasına iletişim denir.

İnsanlar sosyal varlıklardır ihtiyaçlarını karşılamak, sorunlarını çözmek, bilgi almak veya bilgi vermek, duygularını anlatmak gibi birçok sebep ile iletişim kurar. Evde, okulda, işte, sokakta kısacası her yerde iletişim halindeyiz. İletişim sadece konuşma ile olmaz, yüz ifademiz, el kol hareketlerimiz hatta susmamız bile bir iletişim olabilir. İletişim kurmanın birçok yolu vardır. Kullandığımız yöntem ve araçlara göre iletişim üçe ayrılır. Bunlar:

1-Sözlü İletişim: İnsanların konuşarak kurdukları iletişimidir. Yüz yüze veya bazı iletişim araçları ile yapılan iletişimidir. Yüz yüze yapılan konuşmalar, telefonda arkadaşımız ile konuşmamız sözlü iletişime örnek gösterilebilir.

2-Yazılı İletişim: Yazı kullanarak gerçekleştirdiğimiz iletişimidir. Mektuplar, elektronik postalar, telefonlardaki kısa mesajlar, sosyal medyada kullanılan uygulamalardaki mesajlaşmalar yazılı iletişime örnek gösterilebilir.

3-Sözsüz İletişim: Beden hareketleri, jest ve mimikler, ses tonu, fiziksel görüntü gibi sözel olmayan unsurlardır.

Jest: Bir duyguyu, düşünceyi ya da bir konuyu anlatırken el, kol, ayak veya baş ile yapılan hareketler ve beden hareketlerinin tamamına verilen isimdir.

Mimik: Bir duyguyu, düşünceyi ya da bir konuyu anlatırken kaş, göz, ağız, yüz hareketleriyle anlatılmasıdır.

Beden dili: Vücut duruşu, jestler, mimikler, yüz ifadeleri ve göz hareketlerinden oluşan zihinsel ve fiziksel faaliyetlerle desteklenen sözel olmayan iletişim şeklidir.

(Jest ve mimiklerin kullanılması)

İnsanlar ile iletişim kurarken uymamız gereken bir takım kurallar bulunmaktadır. Etkili ve doğru iletişim kurmak istiyorsak bu kurallara uymak zorundayız. İletişimi etkileyen davranışlar olumlu ve olumsuz olarak sınıflandırılabilir.

İLETİŞİMİ ETKİLEYEN DAVRANIŞLAR

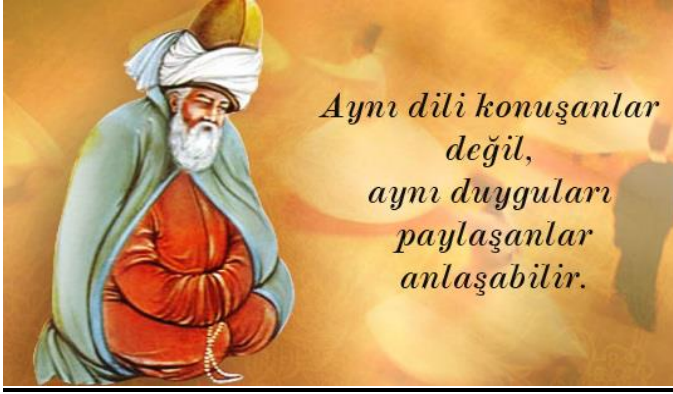
İletişimi Olumlu Etkileyen Davranışlar

- Göz teması kurmak.
- Empati kurmak.
- Açık ve anlaşılır bir dil kullanmak.
- Beden dilini etkili bir şekilde kullanmak.
- Hep aynı ses tonu ile konuşmamak.
- Farklılıklara saygı duymak.
- Güler yüzlü olmak.
- Ben dilini kullanmak.
- Etkili dinlemek.

- Konuşurken başka işler ile uğraşmamak.
- Suçlayıcı ve kırıcı olmamak.
- Geri bildirim vermeliyiz.

İletişimi Olumsuz Etkileyen Davranışlar

- Ön yargılı dinlemek ve konuşmak.
- Sürekli aynı ses tonu ile konuşmak.
- Argo konuşmak.
- Emir vermek.
- Sürekli öğüt vermek.
- Eleştiriye açık olmamak.
- Sen dilini kullanmak.
- İnsanları küçümsemek.
- Karşımızdaki kişinin sürekli sözünü kesmek.
- Etkili dinleme yapmamak.

Mevlana'nın sözü size ne ifade ediyor?

.....

.....

.....

Örnek Soru 1:

Etkili iletişimi olumsuz etkileyen sorunlar kaynaklarına göre dinleyiciden ve konuşmacıdan olmak üzere iki grupta toplanır.

Buna göre aşağıda etkili iletişimi olumsuz etkileyen sorunlardan hangisinin konusmacıdan kaynaklandığı söylenebilir?

- A) Söylenenleri yanlış yorumlama.
- B) Ön yargılı dinleme.
- C) Söylenenleri yetersiz algılama.
- D) Eksik bilgi ve mesaj verme.

(2019-PYBS)

İLETİŞİMİN GÜCÜ

Sözlü ve yazılı iletişimin en önemli unsuru dildir. Hangi iletişim yolunu seçersek seçelim Türkçemizi doğru ve düzgün bir şekilde kullanmalıyız. Konuşurken doğru ve açık bir dil kullanmalıyız. Aynı zamanda konuşurken neyi, nerede, ne zaman, nasıl konuşmamız gerektiğini de bilmemiz gerekmektedir.

ATASÖZÜ

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

İletişim sadece sözel iletişim değildir. İletişim kurarken **beden dilini** de etkili kullanmak gerekmektedir. Aynı zamanda konuşurken **ses tonumuzu** da ayarlamamız gerekmektedir. Konuşmanın durumuna göre sesimiz yükseltip, alçaltmalıyız.

Etkili ve doğru konuşma kadar **etkili dinleme** de iletişim için önemlidir. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde etkili dinlemeye en az etkili konuşma kadar dikkat etmeliyiz. **Etkili dinleme için;**

- Dikkatli bir şekilde dinlemeliyiz.
- Konuşmacıya dinlediğimizi hissettirmeliyiz.
- Gerektiğinde soru sormalıyız.

Mustafa Kemal Atatürk'te iyi bir konuşmacı aynı zamanda iyi bir dinleyiciydi.

Empati:

Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmasıdır. Bir başka deyişle empati karşımızdaki kişinin yerine kendimizi koymaktır.

Örnek Soru 2:

İnsanın kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamaya çalışmasına empati denir. **Bu tanıma göre aşağıdaki örneklerden hangisinde empati olduğu söylenebilir?**

- A)** Annenin 7. Sınıfa giden çocuğunu " Hiçbir zaman odanı toplamıyorsun" diyerek eleştirmesi.
- B)** Öğretmenin bir gün önce okula gelmeyen öğrencisine gelmediğinde onu merak ettiğini söylemesi.
- C)** Bir konuşmacının dinleyicinin yerinde kendisi olsa sıkılacağını fark edip toplantı süresini kısaltması.
- D)** Bir öğrencinin okuldan eve geldikten sonra öğretmenin anlattıklarını tekrar etmesi ve ödevlerini yapması.

(2019-PYBS)

EMPATİ

Nasrettin hoca bir gün eşeğinden düşer ve acıyla kıvrılır. Başına toplananlar 'Hemen bir doktor çağırın...' diye bağırırken, hoca 'Bana doktor değil, eşekten düşmüş birini bulun..' diye bağırır.

Empati kurmak başka insanlarla olan iletişimimizi güçlendirir. Olaylara farklı açılardan bakmamıza yardımcı olur.

Ben Dili: Kişinin kendi duygu ve düşüncelerini ifade ederek iletişim kurduğu ve iletişimi olumlu etkileyen duruma **ben dili** denir. Ben dili cümleleri "ben" ile başlar "ben" ile biter.

Örnek:

- Ödevlerini yapmamışsın, bu durum beni kaygılandırıyor.
- Odanı toplamadığın zaman üzülüyorum.
- Eve geç kaldığın zaman çok merak ediyorum.

SEN DİLİ: Kişiler arası ilişkilerde kullandığımız yargılayıcı, suçlayıcı sözlerin kullanıldığı iletişimi olumsuz etkileyen duruma **sen dili** denir.

Örnek:

- Sen zaten hep böylesin.
- Ne yaptığını sanıyorsun sen.
- Derslerine hiç çalışmıyorsun!

HIZLI İLETİŞİM GÜÇLÜ TOPLUM

İnsanlık tarihi boyunca haberleşmek için birçok araç kullanılmıştır. Bu araçlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- ❖ Duman,
- ❖ Davul,
- ❖ Güvercin,
- ❖ Haberci,
- ❖ Telgraf,
- ❖ Telefon,
- ❖ Radyo,
- ❖ Televizyon,
- ❖ Bilgisayar,
- ❖ Cep telefonu,
- ❖ İnternet,
- ❖ Akıllı Telefon

Teknolojinin gelişmesi iletişim araçlarının çeşitliliğini de arttırmıştır. Günümüzde görsel, işitsel, hem görsel hem de işitsel birçok iletişim aracı kullanıyoruz. Geleneksel iletişim araçları yanında **kitle iletişim araçlarının** çeşitliliğinin artması "**medya**" kavramını ortaya çıkarmıştır.

Medya; gazete, dergi, radyo, televizyon ve genel ağ (internet) gibi kitle iletişim araçlarının tümünü kapsayan genel bir terimdir.

Kitle İletişim: Yazılı, sesli ya da görsel yapıtların dağıtımını ya da yayımını sağlayan her türlü teknik iletişim aracına kitle iletişim araçları denir. Başka bir ifade ile kısa sürede büyük insan topluluklarına haber ulaştıran iletişim araçlarına kitle iletişim araçları denir. Gazete, radyo, televizyon, internet, telefon kitle iletişim araçlarından bazılarıdır.

Günümüzde iletişim aracı olarak kullanılan internet(genel ağ), bilgiye ve habere ulaşmamızda kolaylık sağlamaktadır. Bu durum internet üzerinden eğitim (**e-eğitim**) anlayışını ortaya çıkarmıştır. İnsanların internet üzerinden ticaret yapma imkânına sahip olması, bireylerin alışveriş yapma alışkanlıklarını da değiştirmiş, sanal market veya **e-market** alışveriş, kültürünü ortaya çıkarmıştır. **E-Devlet**, ya da resmi adıyla e-Devlet Kapısı devlet hizmetlerinin kullanıcı ihtiyaçları göz önüne alınarak elektronik ortamda, güvenli, kesintisiz ve hızlı olarak ortak bir nokta üzerinden vatandaşlara doğru bilgi ulaştırılmasını amaçlayan internet sistemidir.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ YARARLARI

- Hoşça vakit geçirilmesini sağlar.
- Kamuoyu oluşmasında etkili olur.
- Hızlı bir şekilde bilgiye ve habere ulaşmayı sağlar.
- Bilgi, görüş ve düşüncelerin yayılmasını sağlar.

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ ZARARLARI

- Bağımlılık yapabilir.
- Sosyal iletişim kopukluklarına neden olabilir.
- Sağlık sorunlarına neden olabilir.
- Yanlış bilgilerin öğrenilmesine neden olabilir.
- Amacına uygun kullanılmazsa vakit kaybına neden olabilir.

RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU(RTÜK)

Ulusal ve bölgesel düzeyde yayın yapan radyo, televizyon ve genel ağ (internet) faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevlendirilen kurumdur.

RTÜK akıllı işaretler vb. projeler geliştirerek başta çocuklar olmak üzere aileleri yayınların olumsuz etkilerine karşı bilinçlendirmeye çalışmaktadır.

AKILLI İŞARETLER VE ANLAMLARI

Sansür: Gazete, dergi gibi basın organlarındaki yazı, resim karikatür gibi unsurların önceden devlet makamları tarafından incelenerek basım ve yayımının yasaklanmasıdır.

Tekzip: Düzeltme, cevaplama yazısıdır. Yapılan yanlış bir habere konu olan kişi ya da kurumun haberin düzeltilmesi için yazdığı yazıdır.

İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

İletişim araçlarını kullanırken sahip olduğumuz hak ve özgürlüklerimiz Anayasamız tarafından güvence altına alınmıştır.

Madde 20: Herkes, özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

Madde 22: Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.

Madde 26: Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.

Kitle iletişim özgürlüğü insanların, haber, bilgi ve düşünceleri iletişim araçları vasıtasıyla serbestçe elde edilebilmesi, açıklayabilmesi ve yayılabilesidir.

İletişim İle İlgili Hak ve Özgürlükler

1-)Doğru Bilgi Alma Hakkı: Kitle iletişim araçlarının “Doğru Bilgi Verme Sorumluluğu” vatandaşların ise “Doğru Bilgi Alma Hakkı” vardır. Bu yüzden kitle iletişim araçları bilgi verirken **doğru, temiz, özgür, ilkeli ve dürüst haber** haberi çarpıtmadan, yanıltmadan tarafsız olarak yayınlamalıdır.

2-)Özel Hayatın Gizliliği: Kitle iletişim araçları özel hayatın gizliliğine saygı duymalıdır. Kimsenin gizli görüntüleri, telefon görüşmeleri, mektupları yayınlanamamalıdır.

3-)Düşünce ve İfade Özgürlüğü: Düşünce ve kanaatlerin çeşitli araç ve yollarla serbestçe açıklanması ve yayılmasıdır. Herkes düşünce ve kanaatlerini özgürce ifade etme ve yayma özgürlüğüne sahiptir.

4-)Bilgi edinme hakkı: Bireylerin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakkıdır. Vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler.

5-)Tekzip ve Düzeltme Hakkı: Yayın organları, yanlış haber, resim ve bilgilerde düzeltme yapmak (tekzip yayımlama) ve haksızlığa uğrayan kişilerin düzeltme cevaplarını yayınlamak zorundadır.

Birleşmiş Milletler **Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi**’nde çocukların kitle iletişim özgürlüğünden doğan haklarının korunmasını sağlayan maddeler vardır. Sözleşme çocukların her konuda görüşlerini özgürce ifade edebilmesine ve bu görüşlerinin dikkate alınmasına önem verir. Yaşadığı toplumda çocuğu bağımsız bir birey olarak tanımlayarak haklarını güvence altına alır.

Test Cevapları: 1-D 2-C

